

Kancelária verejného ochrancu práv

**Správa o výsledkoch prieskumu
bezbariérového prístupu
na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny**

Bratislava september 2015

Podľa § 13 ods. 1 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov som Príkazom č. 2/2015 z 18. februára 2015 o určení prioritných tém prieskumov Kancelárie verejného ochrancu práv na rok 2015 ako jednu z tém určila, a zároveň zamestnancom Kancelárie verejného ochrancu práv uložila vykonať prieskum zabezpečenia bezbariérového prístupu v budovách, v ktorých sídlia úrady práce, sociálnych vecí a rodiny.

Prieskum vykonala pracovná skupina Kancelárie verejného ochrancu práv v zložení:

Odborný gestor: JUDr. Eva Arnoldová
Pracovná skupina: JUDr. Lenka Bodnárová
Mgr. Katarína Drábiková
Mgr. Petra Fúkőová
Mgr. Ondrej Jurišta
Mgr. Renáta Zábojová

Zoznam použitých skratiek

Dohovor – Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím

Stavebný zákon – zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov

Vyhláška – vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie

Ústava – Ústava Slovenskej republiky

Zákon o slobodnom prístupe k informáciám - zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám (zákon o slobode informácií) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon o posunkovej reči nepočujúcich - zákon č. 149/1995 Z. z. o posunkovej reči nepočujúcich osôb

Zákon o sociálnych službách – zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

Telesne postihnutá osoba - osoba s obmedzenou schopnosťou pohybu

Bezbariérové sociálne zariadenie – sociálne zariadenie pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu

Kancelária - Kancelária verejného ochrancu práv

Úrad práce – úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

Ústredie – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

SR – Slovenská republika

Obsah

Úvodné informácie o prieskume a jeho priebehu	5
1. Ochrana základného práva zdravotne postihnutých osôb na prístupnosť prostredia, k informáciám a komunikácii	8
2. Bezbariérový vstup do budov	12
2.1. Bezbariérový vstup pre telesne postihnutých	12
2.2. Bezbariérový vstup pre slabozrakých a nevidiacich	13
3. Bezbariérovosť v budovách	15
3.1. Bezbariérovosť pre telesne postihnutých	15
3.2. Bezbariérovosť pre slabozrakých a nevidiacich	16
4. Bezbariérové sociálne zariadenia	18
5. Parkovacie miesta pre telesne postihnutých	19
6. Dostupnosť tlmočníkov a pracovníkov ovládajúcich posunkovú reč	20
7. Nedostatky zistené prieskumom	21
8. Opatrenia a odporúčania	23
Záver	25

Úvodné informácie o prieskume a jeho priebehu

Úrady bez bariér sú základom pre rovnaký prístup občanov so zdravotným postihnutím k službám štátnej správy. Zamestnanci Kancelárie už minulý rok pri vykonávaní prieskumov v rámci iných priorít, ako aj pri vybavovaní podnetov osobnou návštevou orgánov verejnej správy automaticky zisťovali zabezpečenie bezbariérového prístupu do budov a v budovách, v ktorých inštitúcie sídlia.

Úrady práce sú v takmer každom meste a ich činnosť sa vo veľmi veľkej miere zakladá na osobných stretnutiach s ľuďmi. Preto som sa rozhodla preskúmať, či pracoviská úradov práce spĺňajú podmienky bezbariérovosti. Okrem zabezpečenia bezbariérového prístupu pre telesne postihnuté osoby bolo našim cieľom zistiť, ako prístupné sú úrady práce pre slabozraké, nevidiace a nepočujúce osoby.

Zoznam všetkých úradov práce je verejne prístupný na internetovej stránke Ústredia. Vyzvala som však aj občanov, aby zasielali svoje skúsenosti (pozitívne aj negatívne) s prístupom do úradov práce a pohybom v nich.

Zamestnanci Kancelárie uskutočnili prieskum vo všetkých krajoch. Formou osobného prieskumu preskúmali **72 pracovísk úradov práce**. Niektoré pracoviská sídlia aj v dvoch budovách. Zamestnanci Kancelárie reálne **navštívili viac ako 80 budov**. Zoznam osobne preskúmaných pracovísk úradov práce:

Banská Bystrica
Banská Štiavnica
Banská Štiavnica, pracovisko Nová Baňa
Banská Štiavnica, pracovisko Žarnovica
Bardejov
Bardejov, pracovisko Giraltovce
Bardejov, pracovisko Svidník
Bratislava, pracovisko I-III
Bratislava, pracovisko IV
Bratislava, pracovisko V
Brezno
Čadca
Dunajská Streda
Dunajská Streda, pracovisko Šamorín
Dunajská Streda, pracovisko Veľký Meder
Galanta
Galanta, pracovisko Sered'
Humenné
Humenné, pracovisko Snina
Kežmarok
Komárno
Komárno, pracovisko Hurbanovo
Komárno, pracovisko Kolárovo

Košice
Košice, pracovisko I. a IV.
Košice, pracovisko II.
Levice
Liptovský Mikuláš
Lučenec
Malacky
Martin
Martin, pracovisko Turčianske Teplice
Michalovce
Michalovce, pracovisko Sobrance
Michalovce, pracovisko Veľké Kapušany
Nitra
Nitra, pracovisko Vráble
Nitra, pracovisko Zlaté Moravce
Nové Mesto nad Váhom
Nové Mesto nad Váhom, pracovisko Myjava
Nové Mesto nad Váhom, pracovisko Stará Turá
Nové Zámky
Nové Zámky, pracovisko Šaľa
Nové Zámky, pracovisko Šurany
Pezinok
Pezinok, pracovisko Senec
Piešťany
Piešťany, pracovisko Hlohovec
Poprad
Poprad, pracovisko Levoča
Považská Bystrica
Prešov
Rimavská Sobota
Rimavská Sobota, pracovisko Hnúšťa
Ružomberok
Spišská Nová Ves
Stará Ľubovňa
Stropkov
Topoľčany
Trebišov
Trebišov, pracovisko Čierna nad Tisou
Trebišov, pracovisko Kráľovský Chlmec
Trebišov, pracovisko Sečovce
Trebišov, pracovisko Streda nad Bodrogom
Trenčín
Trenčín, pracovisko Dubnica nad Váhom

Trenčín, pracovisko Ilava

Trnava

Vranov nad Topľou

Vranov nad Topľou, pracovisko Hanušovce nad Topľou

Žilina

Žilina, pracovisko Bytča

Po vykonaní osobných prieskumov som naše zistenia oznámila úradom práce, ktoré zamestnanci Kancelárie navštívili. Zároveň som ich požiadala, aby sa k zisteným skutočnostiam vyjadrili a oznámili opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a zlepšenie úrovne zabezpečenia bezbariérového prístupu.

Účelom správy je poukázať na najčastejšie zistené nedostatky a bariéry, ktoré spôsobujú prekážky pre telesne a zmyslovo postihnuté osoby. Podstatnou časťou prieskumu je aj vyhodnotenie zistení o zabezpečení bezbariérového prístupu v úradoch práce a tiež zhodnotenie ich prívetivosti/neprívetivosti s ohľadom nielen na potreby osôb so zdravotným postihnutím, ale aj na potreby seniorov, rodičov s detskými kočíkmi, deti a pod.

Správa o výsledkoch prieskumu obsahuje zistený stav v preskúmaných úradoch práce, hodnotenie zistených skutočností a navrhnuté opatrenia.

1. Ochrana základného práva zdravotne postihnutých osôb na prístupnosť prostredia, k informáciám a komunikácii

Pri naplňaní základných ľudských práv je bezbariérovosť nevyhnutnou podmienkou integrácie osôb so zdravotným postihnutím do spoločnosti. Prekážky, ktoré musia denne zdolať ľudia so zdravotným postihnutím pri vykonávaní bežných činností života sú často problémom aj pre starších ľudí, či pre rodičov s dieťaťom v kočíku, resp. s malými deťmi.

„**Bezbariérovosť**“ zaručuje, aby ľudia so zdravotným postihnutím, rovnako ako iní ľudia, mali **prístup k fyzickému a sociálnemu prostrediu** v rámci všetkých oblastí života spoločnosti, k doprave, **k informáciám** a komunikačným technológiám a systémom, ako aj k iným prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti. **Prístupnosť** je základnou podmienkou, aby osoby so zdravotným postihnutím mohli žiť nezávislý život a plne sa podieľať na všetkých aspektoch života. Zabezpečenie **prístupnosti fyzického prostredia** je pre osoby so zdravotným postihnutím jedným z ich základných ľudských práv. Vyplýva to i z **Dohovoru**, ktorého zmluvnou stranou je aj Slovenská republika.

A. Dohovor

Dohovor predstavuje základný východiskový dokument pre všetky ostatné medzinárodné dokumenty, ktoré sa týkajú ochrany ľudských práv osôb so zdravotným postihnutím. Jeho **cieľom** je presadzovať, chrániť a zabezpečovať plné a rovnaké využívanie všetkých ľudských práv a základných slobôd **všetkými osobami so zdravotným postihnutím a podporovať úctu k ich prirodzenej dôstojnosti**.

Už v preambule uznáva dôležitosť **prístupnosti** fyzického, sociálneho, hospodárskeho a kultúrneho **prostredia**, zdravotnej starostlivosti a vzdelávania, **informácií a komunikácie** pre plné využívanie všetkých ľudských práv a základných slobôd osobami so zdravotným postihnutím.

Medzi **zásady**, ktoré musia zmluvné štáty uplatňovať pri implementácii všetkých článkov dohovoru, patrí aj **rešpektovanie prirodzenej dôstojnosti**, nediskriminácia, rovnosť príležitostí a **prístupnosť**.

Povinnosť **implementovať bezbariérové užívanie stavieb do legislatívy** stanovuje najmä **čl. 4 - Všeobecné záväzky**. Podľa tohto článku sa zmluvné strany zaviazali **prijat' príslušné legislatívne, správne a iné opatrenia** na uplatňovanie práv uznávaných v dohovore. Ďalej sa zaviazali:

- **prijat' príslušné opatrenia** na úpravu alebo zrušenie existujúcich zákonov, predpisov, zvykov a praktík, ktoré predstavujú diskrimináciu osôb so zdravotným postihnutím,
- **zdržať sa akéhokoľvek konania alebo praktík**, ktoré sú v rozpore s dohovorom,
- **zabezpečiť, aby verejné orgány a inštitúcie konali v súlade s dohovorom a**
- **podporovať vzdelávanie odborníkov a pracovníkov**, ktorí pracujú s osobami so zdravotným postihnutím s cieľom zlepšiť poskytovanie pomoci a služieb.

Rovnosť a nediskriminácia je zaručená článkom 5 dohovoru. Podľa tohto článku zmluvné strany uznávajú, že **všetky osoby sú si rovné pred zákonom** a podľa zákona a majú nárok na **rovnakú ochranu** a na rovnaký úžitok zo zákona bez akejkoľvek diskriminácie. Zmluvné strany **zakazujú akúkoľvek diskrimináciu** na základe zdravotného postihnutia a zaručujú osobám so zdravotným postihnutím rovnakú a účinnú právnu ochranu pred diskrimináciou z akýchkoľvek dôvodov.

Prístupnosť je zaručená článkom 9 dohovoru. S cieľom umožniť osobám so zdravotným postihnutím, aby mohli žiť nezávislým spôsobom života a plne sa podieľať na všetkých aspektoch života, sa zmluvné strany zaviazali **prijat' príslušné opatrenia, ktoré zabezpečia osobám so zdravotným postihnutím** na rovnakom základe s ostatnými **prístup k fyzickému prostrediu**, k doprave, **k informáciám a komunikácii**, vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov, ako aj k ďalším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti.

Tieto opatrenia zahŕňajú identifikáciu a **odstraňovanie prekážok a bariér** brániacich prístupnosti a **vzťahujú sa**, okrem iného, na **budovy**, cesty, dopravné a iné vnútorné a vonkajšie zariadenia, vrátane **škôl**, obytných budov, **zdravotníckych zariadení** a pracovísk, ako aj **na informačné, komunikačné a iné služby**, vrátane elektronických a pohotovostných služieb.

Zmluvné strany sa zaviazali **prijat' príslušné opatrenia** na vypracovanie, vyhlásenie a **kontrolu dodržiavania** minimálnych noriem a pravidiel na zabezpečenie **prístupnosti zariadení** a služieb dostupných alebo poskytovaných verejnosti. Ďalej sa zaviazali **prijat' opatrenia**:

- zainteresovaným subjektom **zabezpečiť vzdelávanie** o otázkach prístupnosti,
- vybaviť budovy a iné verejne prístupné priestory **označením v Braillovom písme** a v ľahko čitateľnej a zrozumiteľnej forme,
- **poskytovať** rôzne formy živej asistencie a sprostredkovania vrátane sprievodcov, predčítateľov a profesionálnych **tlmočníkov posunkového jazyka** s cieľom uľahčiť prístup do budov a iných verejne prístupných zariadení,
- podporovať ďalšie primerané formy asistencie s cieľom zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím prístup k informáciám.

Prístupnosti prostredia sa týkajú aj ustanovenia čl. 30 dohovoru „Účasť na kultúrnom živote, rekreácii, záujmových aktivitách a športe“. Týmto článkom zmluvné strany uznali právo osôb so zdravotným postihnutím zúčastňovať sa na rovnakom základe s ostatnými na kultúrnom živote a zaviazali sa **prijat' príslušné opatrenia**, ktorými zabezpečia, aby osoby so zdravotným postihnutím **mali prístup**:

- ku kultúrnym materiálom v prístupných formátoch,
- k televíznym programom, filmom, divadlu a iným kultúrnym aktivitám v prístupných formátoch,
- **k miestam určeným na kultúrne predstavenia alebo služby**, ako sú divadlá, múzeá, kiná, knižnice a služby cestovného ruchu, k historickým pamiatkam a k významným miestam národného kultúrneho dedičstva,
- k miestam konania športových, rekreačných a turistických aktivít.

Osoby so zdravotným postihnutím majú tiež právo na uznanie a podporu svojej osobitnej kultúrnej a jazykovej identity, vrátane **používania posunkového jazyka** a kultúry nepočujúcich osôb.

B. Stavebný zákon a vyhláška

Hlavné zásady, princípy a požiadavky zabezpečenia bezbariérového riešenia prostredia a prístupnosti stavieb v Slovenskej republike upravuje stavebný zákon a štvrtá časť vyhlášky. Legislatíva ukladá povinnosť bezbariérového riešenia stavieb a určuje technické parametre.

Podľa v súčasnosti platného stavebného zákona stavebný úrad už v územnom konaní posudzuje, či návrh vyhovuje všeobecným technickým požiadavkám na výstavbu a všeobecne technickým požiadavkám na stavby **užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu**.

V **podmienkach na umiestnenie stavby** okrem iných podmienok určuje aj požiadavky na **zabezpečenie prístupu a užívanie stavieb osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu** a orientácie.

Stavby sa musia navrhovať tak, aby boli po celý čas životnosti v súlade so základnými požiadavkami na stavby, a **ak ide o stavbu, ktorá je určená na užívanie osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie alebo o stavbu, ktorá je prístupná širokej verejnosti**, aby spĺňala aj osobitné požiadavky na užívanie stavby osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie, **najmä požiadavku bezbariérovosti**.

Stavebný úrad určuje záväzné podmienky uskutočnenia a užívania stavby v **stavebnom povolení**. Podmienky by mal určiť tak, aby zabezpečili aj dodržanie príslušných technických predpisov, prístup a užívanie stavby osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie.

Taktiež **pri kolaudácii stavieb** v podmienkach na užívanie stavby ukladá povinnosť **zabezpečiť prístup osobám s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie**.

Konkrétne všeobecné technické požiadavky zabezpečujúce užívanie stavieb osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie upravuje **štvrtá časť vyhlášky** a jej **príloha**.

C. Prístup k informáciám

Prístup k informáciám zaručuje čl. 21 dohovoru. Podľa tohto článku sú zmluvné strany povinné prijať príslušné opatrenia, ktoré zabezpečia, aby osobám so zdravotným postihnutím boli **poskytované informácie** určené širokej verejnosti **v prístupných formátoch** a technológiách vhodných pre rôzne druhy zdravotného postihnutia. Ďalej sa zmluvné strany zaviazali akceptovať a **umožniť osobám so zdravotným postihnutím používať posunkové jazyky, Braillovo písmo**, ako aj ďalšie prístupné prostriedky, spôsoby a formáty komunikácie podľa ich vlastného výberu.

Podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám sú nevidiace osoby oprávnené požadovať sprístupnenie informácií **slepeckým (Braillovým) písmom**. Slabozraké osoby sú oprávnené požadovať sprístupnenie informácií **zväčšeným typom písma**.

D. Právo na dobrú správu

Postup úradov práce pri vybavovaní klientov by mal rešpektovať aj všeobecné princípy demokratického a právneho štátu a všeobecné pravidlá medzinárodného práva, ktorých súčasťou sú aj **princípy dobrej správy**. Tie sú obsiahnuté v mnohých iných základných právach, ako napr. **právo na ľudskú dôstojnosť, rovnaké zaobchádzanie, prístup k informáciám** a na súdnu a inú právnu ochranu a pod.

S pojmom dobrej správy sa môžeme stretnúť vo viacerých dokumentoch Európskej únie a Rady Európy. Právo na dobrú správu vecí verejných je zakotvené v čl. 41 Charty základných práv Európskej únie. V Charte je však toto právo upravené vo vzťahu k orgánom a inštitúciám Európskej únie, nie vo vzťahu k orgánom členských štátov.

V slovenskej legislatíve sa explicitne pojem dobrej správy nepoužíva, nie je nijako definovaný a slovenský právny systém nezakotvuje právo na dobrú správu. Napriek tomu sa doň princípy dobrej správy premietajú a nachádzajú vyjadrenie v ustanoveniach viacerých zákonov.

Ich zakotvenie možno nájsť aj v ústave. Ústava síce právo na dobrú správu neobsahuje, úprava viacerých základných práv a slobôd obsiahnutých v ústave však s princípom dobrej správy súvisí (napr. právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, právo na informácie a povinnosť štátnych orgánov primeraným spôsobom poskytovať informácie o svojej činnosti).

2. Bezbariérový vstup do budovy

2.1. Bezbariérový vstup pre telesne postihnuté osoby

Právna úprava:

Prístup do každej stavby uvedenej v § 56 vyhlášky (bytového domu a ostatných budov na bývanie, bytu osobitného určenia, rodinného domu osobitného určenia, stavby nebytovej budovy a inžinierskej stavby v časti určenej na užívanie verejnosťou a stavby s chráneným pracoviskom) musí byť **zabezpečený najmenej jedným vstupom na úrovni komunikácie pre chodcov bez vyrovnávacích stupňov**; pri novostavbe musí byť takto riešený hlavný vstup. Ak nemožno vstup zabezpečiť vyššie uvedeným spôsobom, musí byť **vyrovnanie riešené rampou, schodiskovou plošinou alebo vonkajším výťahom**.

Schodisko a rampa musia mať po oboch stranách **držadlá** vo výške 90 cm. Držadlo musí presahovať začiatok a koniec schodiska a rampy najmenej o 15 cm.

Rampa musí mať **šírku** najmenej **1,3 m**, po oboch stranách **vodiacu tyč** vo výške 30 cm. Rampa dlhšia ako 9 m musí byť prerušená **odpočívadlom**.

Povrch chodníka, schodiska a rampy musí byť upravený proti šmyku.

Vstupné dvere do budovy by mali byť krídlové alebo posuvné a mali by umožňovať otvorenie najmenej na šírku 90 cm.

Zistenia:

Z vyššie uvedených kritérií zamestnanci Kancelárie zisťovali, či a akými spôsobmi majú úrady práce zabezpečený bezbariérový vstup do budovy. Ďalej zisťovali, či rampy spĺňajú kritériá požadované vyhláškou (najmä šírku, držadlá po oboch stranách, odpočívadlá). Tiež sledovali, či pred vstupnými dverami je dostatočný manévrovací priestor pre pohyb osoby s vozíkom alebo s kočíkom, akým spôsobom sa otvárajú dvere, či sú dostatočne široké.

Prieskumom zistili, že bezbariérový vstup do budovy **nemajú zabezpečený 3 úrady práce**. Ostatné budovy (**80**) **bezbariérový vstup zabezpečený majú**.

- **Rampou** má bezbariérový vstup zabezpečený **42 budov**.

- Vstup **na úrovni okolitého chodníka** má **26 budov**.

- **12 budov** má vstup zabezpečený **inými spôsobmi** (nájazdovou plošinou 4, schodiskovou plošinou 3, koľajnicami 2, schodolezom, zdvíhacou plošinou a elektrickou plošinou 1 budova).

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že **polovica budov** má vstup zabezpečený **rampou**. **Rampa spĺňala vyhláškou požadovanú šírku** (1,3 m) v **28 prípadoch**. Viacero rámp však má šírku cca 1,2 m, teda takmer v súlade s požadovanou šírkou.

Držadlá po oboch stranách má **36 rámp** (skoro všetky).

Rampy **často nie sú prerušené odpočívadlami**, a to aj vtedy, ak ich dĺžka je niekoľko desiatok metrov.

Sklony rámp sú väčšinou primerané. Vyskytli sa aj ojedinelé prípady, keď rampa pôsobila príliš strmo alebo šmykľavo.

Manévrovací priestor pred vstupnými dverami má prevažná väčšina úradov práce dostatočne priestranný pre pohyb osoby s vozíkom alebo s kočíkom. Dvere má prevažná väčšina úradov práce dostatočne široké, posuvné alebo krídlové. Občas sa vyskytli aj prípady, kedy sa dvere ťažšie otvárali, najmä v starších budovách.

Záver:

Výsledky prieskumu preukázali, že **takmer všetky úrady práce majú bezbariérový vstup** do budovy zabezpečený. Prevažná väčšina z nich má bezbariérový hlavný vchod (56 budov).

Najvhodnejším riešením je, ak vstup do budovy je **na úrovni okolitého chodníka**. V takom prípade majú telesne postihnuté, ale aj iné osoby prístup do budovy bez prekážok.

Prirodzeným riešením prístupnosti je aj **rampa**, ktorá vyhovuje tiež rodičom s kočíkmi a seniorom. Aj v prípadoch, keď nespĺňa vyhláškou požadovanú šírku, môže dostatočne a vhodne zabezpečiť prístup do budovy. Pokiaľ spĺňa dostatočne aj ostatné kritériá, možno konštatovať, že základné právo na prístupnosť porušené nie je.

Z prieskumu ďalej vyplynulo, že **takmer všetky rampy sú vybavené držadlami** po oboch stranách. Pokiaľ rampa **nie je vybavená držadlami po oboch stranách**, prípadne držadlá sú umiestnené **v nesprávnej výške**, môže to telesne postihnutým osobám, ale napr. aj starším ľuďom, spôsobovať problémy. V takýchto prípadoch nie je bezbariérový prístup do budovy dostatočne zabezpečený a základné právo na prístupnosť dodržané nie je.

Schodiskové, zdvíhacie, elektrické plošiny nie sú univerzálnym riešením, pretože neriešia bezbariérový prístup pre rodičov s kočíkmi, starých ľudí, ľudí po úraze (napr. zlomená noha) a pod. Plošiny sú často **zamknuté alebo nefunkčné**, prípadne chýba alebo nefunguje zvonček a na ich odomknutie je potrebné dlho čakať. Mali by byť iba núdzovým riešením, aj to v odôvodnených a výnimočných prípadoch. Možno konštatovať, že aj v týchto prípadoch nie je bezbariérový prístup do budovy dostatočne zabezpečený a právo na prístupnosť dodržané nie je.

Nevhodným a nedostatočným riešením sú tiež **koľajnice**, pretože svojou šírkou nevyhovujú potrebám osôb na vozíku a kočíkom zároveň. Napr. koľajnice prispôbené vozíkom môžu byť príliš široké/úzke pre kočíky a naopak. Taktiež je to nevhodné riešenie pre starších ľudí.

2.2. Bezbariérový vstup pre slabozraké a nevidiace osoby

Právna úprava:

Prístup do budovy musí byť vyznačený pre osobu so zrakovým postihnutím **hmatovo**, vo výnimočných prípadoch zvukom. Povrch s hmatovými vlastnosťami **signálneho a varovného pásu** musí byť **farebne kontrastný** voči okoliu. **Prvý a posledný stupeň** schodiskového ramena a **začiatok a koniec** rampy musia byť **výrazne farebne a povrchovou úpravou** rozoznatelne od okolia, napr. reliéfnou dlažbou. Odporúča sa tiež na vstupy do budov osadiť diaľkovo ovládané **akustické majáky** podávajúce informácie o budove a základnej orientácii v nej.

Zistenia:

V rámci prieskumu zamestnanci Kancelárie zisťovali, ako majú jednotlivé úrady práce riešený orientačný systém pre nevidiacich a slabozrakých. Zamerali sa najmä na varovné a signálne pásy pred budovami, akustické majáky pri vstupoch, kontrastné označenia rámp zabezpečujúcich bezbariérový vstup do budov a označenie zasklených dverí.

Vykonaným prieskumom zistili, že iba pred **1** budovou úradu práce (v Pezinku) sa nachádzal **varovný pás**. V čase prieskumu **mal iba 1** úrad práce **kontrastne označený začiatok a koniec rampy**. Po upozornení kontrastné označenie zabezpečil 1 úrad práce. Taktiež presklené dvere často nie sú označené kontrastnými pásmi.

Akustické majáky má na vstupe nainštalované **52** budov. 3 úrady práce ich mali nainštalované, ale podľa poskytnutých informácií sú nefunkčné. V skutočnosti ich však nefunkčných môže byť oveľa viac.

Záver:

Zistené skutočnosti jednoznačne preukazujú, že úrady práce **nemajú** dostatočným a vhodným spôsobom vyriešený a zabezpečený bezbariérový vstup do budov pre slabozraké a nevidiace osoby. Nainštalovanie akustických majákov je iba čiastočné riešenie. Chýbajú ďalšie orientačné prvky ako sú varovné a signálne pásy pred budovami, kontrastné označenia začiatku a konca rámp, schodísk a dverí. Úrady práce pre slabozraké a nevidiace osoby teda prístupné **nie sú**.

3. Bezbariérovosť v budovách

3.1. Bezbariérovosť pre telesne postihnutých

Právna úprava:

Pri dvojpodlažnej stavbe určenej na užívanie verejnosťou, ktorá nie je vybavená rampou, a pri viacpodlažnej stavbe **sa prístup zabezpečí** najmenej jedným osobným, prípadne upraveným nákladným **výtahom alebo schodiskovou plošinou**. Pri stavbe s výtahom sa prístup k výtahu zabezpečí na každom podlaží.

Výtah musí byť **dostatočne priestranný** na to, aby sa do neho zmestila osoba na vozíku so sprievodom, prípadne rodič s kočíkom. Vstupné dvere výtahu a výtahovej kabíny musia mať šírku najmenej 80 cm. Šírka výtahovej kabíny je najmenej 1,1 m, hĺbka najmenej 1,4 m.

Kabína výtahu musí byť vybavená:

- **telefónnym alebo signálnym zariadením** umiestneným najviac 1,2 m nad podlahou,
- **sklopným malým sedadlom** umiestneným v blízkosti ovládacieho panela,
- **ovládacím zariadením** vo výške spodnej hrany najviac 1,2 m nad podlahou,
- **držadlami** vo výške 75 cm a 90 cm.

Podlaha kabíny musí byť rovná, nesmie byť textilná a musí mať protišmykovú úpravu.

Chodbový privolávač výtahu musí byť umiestnený vo výške 90 cm až 1,2 m.

Chodby na úradoch musia byť **dostatočne široké** na to, aby sa tam mohla voľne pohybovať osoba na vozíku so sprievodom, prípadne rodič s kočíkom. **Najmenšia šírka chodby je 1,5 m.**

Zistenia:

Pri vykonávaní prieskumu zamestnanci Kancelárie zisťovali, či sa v budovách úradov práce nachádza výtah, či výtahové kabíny spĺňajú vyhláškou požadovanú šírku a hĺbku, či sú vybavené držadlami a sedadlami. Tiež zisťovali, či pred výtahmi a na chodbách je dostatočný manévrovací priestor pre pohyb osoby na vozíku a pohyb osoby s kočíkom, či sú dvere dostatočne široké a či schodiská majú držadlá po oboch stranách.

Podľa našich zistení sa **výtah nachádza v 41 budovách** (teda polovica). Výtahová kabína však **spĺňala** vyhláškou stanovené **rozmery** (šírku a hĺbku) iba v **17 budovách**. Viac ako polovica výtahových kabín (24) požadované rozmery **nespĺňa**. V niektorých prípadoch sú výtahy dostatočne priestranné na to, aby sa do nich zmestila osoba na vozíku alebo s kočíkom, aj keď nespĺňajú požadovanú šírku a hĺbku.

Výtahové kabíny vybavené držadlami aj sedadlom má **18 budov**. **Držadlo** chýba v **6 výtahových kabínach**. **Sedadlo** chýba v **23 výtahových kabínach**.

Vyskytli sa aj prípady, v ktorých sme zistili, že všetci klienti sa vybavujú **iba na prízemí a výtah teda nie je potrebný (11)**.

Z prieskumu tiež vyplynulo, že manévrovací priestor pred výťahmi a na chodbách je v prevažnej väčšine budov pre pohyb osoby na vozíku a pohyb osoby s kočíkom dostatočný. Taktiež dvere sú v prevažnej väčšine budov dostatočne široké. Ako nedostatok však možno skonštatovať, že **prevažná väčšina schodísk v budovách nemá držadlá po oboch stranách**.

Niekedy môžu telesne postihnutým osobám spôsobovať problémy napr. aj pražky, prípadne nevhodne umiestnené stolíky, stoličky a iné predmety na chodbách. Ďalej možno spomenúť aj **vysoko umiestnené** chodbové privolávače výťahov a ovládacie zariadenia vo výťahových kabínach.

Záver:

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že **takmer polovica budov nemá výťah vôbec**. Polovica budov výťah síce má, ale viac ako polovica výťahových kabín nespĺňa požadovanú šírku a hĺbku alebo nie je vybavená sedadlom. Držadlá výťahové kabíny takmer všetky majú.

Pokiaľ výťahové kabíny nespĺňajú požadované rozmery iba o niekoľko cm, ale sú vybavené sedadlom aj držadlom, môžu dostatočne zabezpečiť bezbariérový prístup na jednotlivé poschodia telesne postihnutým osobám. V prípadoch, kedy výťahová kabína nie je dostatočne priestranná, ani vybavená držadlami a sedadlom, už bezbariérový prístup pre telesne postihnuté osoby dostatočne zabezpečený nie je.

Úrady práce v písomných stanoviskách často uvádzajú, že oddelenia peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a posudkových činností sú na prízemí a ŤZP klienti sa vybavujú na prízemí. Ďalej uvádzajú, že v prípade potreby sú zamestnanci úradu ochotní vyjsť za klientom aj pred budovu, a vybaviť ho na chodníku alebo na parkovisku.

Takéto riešenie však nemožno považovať za dostatočné, a to najmä v prípade, keď ďalšie oddelenia, ako napr. oddelenia štátnych sociálnych dávok, pomoci v hmotnej núdzi a služieb zamestnanosti sa nachádzajú na vyšších poschodiach, na ktoré bezbariérový prístup nie je zabezpečený.

Je potrebné si uvedomiť, že okrem telesne postihnutých občanov úrady práce navštevujú aj seniori a rodičia s malými deťmi, ktorí často musia žiadať o pomoc s prenesením kočíka, prípadne kočíky odkladajú vo vstupných halách. Vybavovanie klientov pred budovou zasahuje do práva na ľudskú dôstojnosť.

Ak sa v budove **výťah nenachádza**, alebo výťahová kabína **nie je dostatočne priestranná a vybavená držadlami a sedadlom**, úrad práce musí zabezpečiť vybavovanie **všetkých úkonov** (ako napr. podateľňa, oddelenie štátnych sociálnych dávok, oddelenie pomoci v hmotnej núdzi, oddelenie sociálnoprávnej ochrany detí a soc. kurately) **na prízemí budovy**. Riešenie by mohlo priniesť **zriadenie klientskych centier na prízemí** na všetkých pracoviskách úradov práce.

3.2. Bezbariérovosť pre slabozrakých a nevidiacich

Právna úprava:

Kabína výťahu musí byť vybavená **akustickým informačným systémom** oznamujúcim číslo podlažia, v ktorom výťah zastaví. Príjazd privolanej kabíny musí oznamovať **zvukový signál**.

Ovládacie zariadenie vo výtahovej kabíne musí byť čitateľné aj **hmatom**. Odporúča sa vpravo od tlačidiel ovládacieho panelu umiestniť hmatateľné symboly a vľavo umiestniť označenie v Braillovom slepeckom písme.

Ovládač pre vstupné podlažie musí byť na ovládacom paneli v kabíne výtahu výrazne vizuálne a hmatovo odlišný od ovládačov pre ostatné podlažia. Taktiež chodbový privolávač výtahu musí mať aj hmatateľné označenie, vrátane hmatateľného označenia čísla podlažia.

Halový priestor budovy určenej pre verejnosť musí byť vybavený aj **vodiacimi líniami (pás špeciálnej dlažby široký 30 cm s povrchovou štruktúrou pozdĺžneho charakteru)**.

Základné informačné zariadenie musí byť **doplnené** alternatívnym **riešením poskytovania informácií nevidiacej osobe** (napr. informátorom, akustickým alebo taktilným systémom, telefónnou informačnou službou).

Písmená na oznamoch a orientačných tabuliach musia byť **dostatočne veľké a farebne kontrastné k podkladu**.

Presklenné steny a dvere musia byť **označené** kontrastnými pásmi pre slabozrakých. Chodby a ďalšie spoločné priestory musia byť **dostatočne osvetlené**.

Zistenia:

Pri vykonávaní prieskumu zamestnanci Kancelárie zisťovali, či výtahové kabíny majú zvukovú signalizáciu a hmatovo čitateľné ovládacie zariadenie. Ďalej zisťovali, či budovy sú vybavené informátorom a halové priestory vodiacimi líniami. Sledovali, či oznamy a orientačné tabule sú dostatočne viditeľné a čitateľné, a sklenené dvere a steny označené pre slabozrakých a nevidiacich kontrastnými pásmi.

Z prieskumu vyplynulo, že takmer všetky výtahové kabíny majú **hmatovo čitateľné ovládacie zariadenie** (nemá iba 5).

Zvuková signalizácia chýba v **27** výtahových kabínach.

Vodiace línie v halových priestoroch nemá **žiadny úrad práce**. Niektoré však oznámili, že zabezpečia ich montáž.

Informátora ako alternatívny spôsob poskytovania informácií má **57** budov.

Väčšina úradov práce má oznamy a orientačné tabule **dostatočne čitateľné**. Taktiež prevažná väčšina schodísk v budovách má kontrastne označený prvý a posledný schod. Sklenené dvere a steny však často označené pre slabozrakých a nevidiacich **nie sú**.

Záver:

Na základe zistených skutočností konštatujem, že v budovách, v ktorých úrady práce sídlia, **nie je** dostatočným spôsobom vyriešený a zabezpečený **bezbariérový prístup pre slabozraké a nevidiace osoby**. V písomných stanoviskách riaditeľa úradov práce často uvádzajú, že nevidiace osoby takmer vždy navštevujú úrady práce s doprovodom, prípadne ich usmerní aj informátor. Takéto riešenie však nie je dostatočné.

4. Bezbariérové sociálne zariadenia

Právna úprava:

V stavbe určenej na užívanie verejnosťou musí byť **najmenej jedna záchodová kabína pre osobu na vozíku**. Pri väčšom počte záchodových kabín pre verejnosť na každých začatých desať záchodových kabín musí byť ďalšia jedna kabína pre osobu na vozíku. Ak je záchod pre osobu na vozíku prístupný priamo z verejného priestoru - chodby alebo haly, nemusí byť oddelene pre ženy a mužov. Záchodová kabína musí byť označená medzinárodným symbolom prístupnosti. Na vhodnom mieste sa umiestni orientačná tabuľa s označením prístupu k nej.

Podľa prílohy vyhlášky **záchodová kabína pre osobu na vozíku** musí mať najmenšie rozmery 1,4 m x 1,8 m. **Vedľa záchodovej misy** musí byť **80 cm široká** manipulačná **plocha** so zabezpečeným voľným príjazdom pre vozík. Po oboch stranách záchodovej misy musia byť **sklopné opierky držadla**.

Splachovacie zariadenie musí byť umiestnené **v dosahu** zo záchodovej misy vo výške najviac 1,2 m nad podlahou. **V dosahu** musí byť umiestnený aj **toaletný papier**.

V záchodovej kabíne musí byť tiež umiestnené **umývadlo a vešiak na odevy** vo výške najviac 1,2 m. Vedľa umývadla musí byť osadené **držadlo**. Na voľnej stene musí byť osadené **zrkadlo** a sklopná odkladacia plocha.

Dvere sa musia **otvárať smerom von z kabíny**.

Zistenia:

Zamestnanci Kancelárie zisťovali, či sa v budovách úradov práce nachádza bezbariérové sociálne zariadenie, či je označené medzinárodným symbolom prístupnosti, či je dostatočne priestrané a či spĺňa požadované vybavenie, najmä sklopné opierky a držadlá.

Podľa našich zistení bezbariérové sociálne zariadenie sa nachádza v **47 budovách**.

Vyhláškou požadované rozmery a vybavenie sklopnými opierkami a držadlami spĺňa iba **polovica** záchodových kabín (**23**).

Počas prieskumu sa vyskytli aj prípady, keď sa bezbariérové sociálne zariadenia v budove úradu práce nachádzali, ale **neboli označené** požadovaným symbolom. Tiež sa vyskytli prípady, keď sociálne zariadenia boli označené požadovaným symbolom, boli aj dostatočne priestrané na pohyb osoby na vozíku, ale **neboli vybavené sklopnými opierkami** po oboch stranách záchodovej misy **a držadlom** vedľa umývadla. Takéto záchodové kabíny sú pre telesne postihnuté osoby **nepoužiteľné**. Často sa napr. po oboch stranách záchodovej misy držadlá nachádzali, avšak neboli sklopné, ale namontované na pevno. Problémom pre telesne postihnuté osoby tiež môže byť, ak sú držadlá, záchodová misa, zrkadlo alebo umývadlo (prípadne aj iné predmety) namontované **v nesprávnej výške**, alebo ak prechod do záchodovej kabíny nie je bezprahový.

5. Parkovacie miesta pre telesne postihnutých

Právna úprava:

Podľa vyhlášky na vyznačenej odstavnej a parkovacej ploche pre osobné motorové vozidlá musia byť vyhradené 4 % stojísk, najmenej však **jedno stojisko** pre vozidlo telesne postihnutej osoby a musí byť umiestnené najbližšie k vchodu do príslušnej stavby. Vyhradené stojisko **musí byť označené medzinárodným symbolom prístupnosti** (štvorec modrej farby, na ktorom je vyobrazená bielou čiarou štylizovaná postava hľadiaca vpravo a sediaca na vozíku pre invalidov).

Zistenia:

Zamestnanci Kancelárie zisťovali, či úrady práce majú k dispozícii aspoň 1 stojisko vyhradené pre vozidlo telesne postihnutej osoby, a či tieto stojiská sú najbližšie k vchodu do budovy.

Podľa našich zistení aspoň 1 stojisko vyhradené pre vozidlá telesne postihnutých osôb má **52 budov**, teda prevažná väčšina. Niektoré stojiská však neboli najbližšie k budove (6 úradov).

6. Dostupnosť tlmočníkov a pracovníkov ovládajúcich posunkovú reč

Nepočujúci by na úradoch práce mali mať k dispozícii **tlmočnicke služby do posunkovej reči**. Je to jedna z bariér, ktorá môže sťažovať prístup týchto ľudí pri vybavovaní si svojich záležitostí.

Dorozumievanie sa navzájom a dorozumievanie sa s počujúcimi garantuje nepočujúcim osobám prostredníctvom tlmočníka posunkovej reči **zákon o posunkovej reči nepočujúcich** a zákon o sociálnych službách.

Podľa zákona o posunkovej reči nepočujúcich majú nepočujúce osoby **právo na tlmočníka posunkovej reči**, ktorý tlmočí do štátneho jazyka alebo zo štátneho jazyka pri riešení základných životných problémov nepočujúcich osôb **v styku so štátnymi orgánmi**, orgánmi územnej samosprávy a inými právnickými osobami a fyzickými osobami.

Podľa zákona **o sociálnych službách** sociálnou službou na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu je aj **tlmočnicke služby** a sprostredkovanie tlmočnickej služby.

Tlmočnicke služby je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe odkázanej na tlmočenie. Tlmočnicke služby nemožno poskytovať fyzickej osobe, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na osobnú asistenciu a ktorej sa poskytuje tlmočenie v rámci opatrovateľskej služby.

Zistenia:

Vykonaným prieskumom som zistila, že iba **8 úradov práce** zamestnáva pracovníka, ktorý ovláda posunkovú reč. Žiadny zamestnanec ovládajúci posunkovú reč **nie je k dispozícii v 67 budovách**.

Zo zistených skutočností vyplýva, že takmer všetky úrady práce **nemajú dostatočným spôsobom** vyriešený a zabezpečený bezbariérový **prístup pre nepočujúce osoby**. Úrady práce často argumentujú, že nepočujúce osoby majú osobných asistentov alebo vlastných tlmočníkov z Únie pre nepočujúcich, prípadne že im poskytujú informácie písomne. Takýto spôsob komunikácie nie je dostatočný a preto konštatujem, že úrady práce pre nepočujúce osoby prístupné **nie sú**.

7. Nedostatky zistené prieskumom

Výsledky prieskumu jednoznačne preukazujú, že úrady práce nemajú dostatočne vyriešený a zabezpečený bezbariérový prístup pre slabozraké, nevidiace a nepočujúce osoby. Takmer na všetkých pracoviskách chýbajú varovné a signálne pásy pred budovami a kontrastné označenia začiatku a konca rámp zabezpečujúcich bezbariérový prístup do budovy. V čase prieskumu žiadny úrad práce nemal v halových priestoroch vodiace línie pre nevidiacich. Často tiež chýba kontrastné označenie presklených dverí a stien pre slabozrakých.

Približne polovica budov nemá výt'ah alebo bezbariérové sociálne zariadenie. Vo viac ako v polovici výt'ahových kabín chýba zvuková signalizácia a sedadlá. Viac ako polovica výt'ahových kabín nespĺňa vyhláškou požadované rozmery. Približne polovica záchodových kabín nespĺňa vyhláškou požadované rozmery a vybavenie, najmä sklopné opierky a držadlá, ale aj háky na zavesenie šatstva, zrkadlá, či iné prvky.

Problémy telesne postihnutým osobám môžu spôsobovať práhy, chýbajúce držadlá na schodoch, rampách, vo výt'ahových a záchodových kabínach, ďalej úzke, prípadne ťažko otvárajúce dvere, strmé a šmykľavé rampy, ako aj nedostatočný manévrovací priestor na pohyb s vozíkom pred dverami a výt'ahmi. Problémom tiež môže byť, ak držadlá alebo iné zariadenie predmetu (napr. záchodová misa, umývadlo) nie sú umiestnené v správnej výške, prípadne sklopné opierky vedľa záchodových mís sú namontované na pevno.

Nedostatkom je určite aj to, že prevažná väčšina úradov práce nezamestnáva pracovníkov ovládajúcich posunkovú reč.

Z prieskumu ďalej vyplynulo, že niektoré úrady práce sídlia v prenajatých priestoroch (10), 4 úrady práce sú v priestoroch vo výpožičke. V takýchto prípadoch sú možnosti vykonávať stavebné úpravy obmedzené a je možné ich realizovať len s predchádzajúcim písomným súhlasom prenajímateľa, resp. vlastníka budovy, ktorý je často súkromnou osobou.

Ďalším problémom je aj skutočnosť, že úrady práce nie sú vlastníkom, resp. správcom pozemkov, na ktorých sú vybudované chodníky, a na ktorých by mali byť varovné a signálne pásy pre slabozrakých a nevidiacich.

Tiež je potrebné poukázať na to, že od 1. januára 2015 úrady práce stratili právnu subjektivitu a realizáciu opatrení bude preto potrebné riešiť predovšetkým v súčinnosti s Ústredím.

Nedostatky právnej úpravy

Z nedostatkov vyplývajúcich **z právnej úpravy** považujem za potrebné uviesť, že požiadavky na bezbariérovosť určené v súčasnosti platnej vyhláške sa vzťahujú prevažne **len na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie**. Problém v praxi nastáva pri výklade dotknutých ustanovení vyhlášky, pretože ak sa investor rozhodne, že jeho stavba nie je určená na užívanie aj osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie, nemusí byť bezbariérová.

Návrh nového stavebného zákona už nehovorí o stavbách užívaných osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie, ale používa pojem bezbariérové užívanie stavieb. Vyžaduje **splnenie požiadaviek na bezbariérové užívanie stavieb určených na užívanie osobami so zdravotným postihnutím, ale aj stavieb, ktoré bude užívať a navštevovať verejnosť**. V návrhu nového stavebného zákona však nie je definovaný pojem „stavba určená pre verejnosť“.

Stavba v častiach určených na užívanie verejnosťou musí byť riešená s parametrami umožňujúcimi prístup osobe na vozíku. Príloha vyhlášky však určuje aj požiadavky prístupnosti týkajúce sa osôb so zrakovým a sluchovým postihnutím, ktoré sú **často zanedbávané (čo jednoznačne preukazujú aj výsledky prieskumu)**.

Ďalším nedostatkom je to, že vyhláška k stavebnému zákonu **neobsahuje žiadne sankcie za nedodržovanie požiadaviek prístupnosti**. Zároveň **neexistuje oficiálny kontrolný mechanizmus ich dodržiavania**. V praxi sa dosť často stáva, že stavebné úrady, ktoré majú v procese povoľovania a kolaudácie stavieb rozhodujúcu úlohu, nie sú dostatočne vybavené na presadzovanie bezbariérovosti z hľadiska odbornosti, kapacity a kompetencií. V dôsledku toho dochádza k **častému porušovaniu vyhlášky** a to aj pri takých stavbách, akými sú napr. **školy, zdravotnícke zariadenia, budovy verejnej správy**.

V pripomienkovom a rozporovom konaní sa navrhovalo, aby sa k projektu stavby vyjadril aj **odborník na tvorbu bezbariérového prostredia**. Táto požiadavka však nebola akceptovaná. Aj prieskum preukázal, že **chýbajú autorizovaní odborníci na hodnotenie prístupnosti**.

Podľa návrhu nového stavebného zákona stavebná inšpekcia kontroluje dodržiavanie základných požiadaviek na stavby, všeobecných technických požiadaviek na výstavbu a zastavovacích podmienok. V dotknutom ustanovení však nie je uvedené, že **stavebná inšpekcia má kontrolovať aj dodržiavanie požiadaviek na bezbariérové užívanie stavby**.

Je potrebné legislatívne upraviť, aby stavebná inšpekcia mala povinnosť kontrolovať aj dodržiavanie osobitných technických požiadaviek na bezbariérové užívanie stavieb, nariadiť odstránenie zistených nedostatkov a dohliadať na ich odstránenie.

Návrh nového stavebného zákona negarantuje dostatočné kontrolné mechanizmy dodržiavania ustanovení o bezbariérovom užívaní stavieb. Taktiež nerieši absenciu autorizovaných odborníkov na posudzovanie bezbariérovosti.

Súčasťou nového stavebného zákona budú aj úplne **nové vyhlášky** a vykonávacie predpisy k zákonu, v ktorých bude táto problematika konkrétnejšie rozpracovaná. Vo vyhláške budú stanovené všeobecné územno-technické **požiadavky pre zabezpečenie bezbariérového využívania územia**.

Tieto požiadavky sa budú vzťahovať na plochy dopravnej infraštruktúry, plochy verejných priestorov, obytné územia, územia občianskej vybavenosti, územia rekreácie, ale aj výrobné územia, zmiešané výrobné územia, na ktorých je zriadená buď chránená dielňa, alebo chránené pracovisko.

Požiadavky by mali byť stanovené tak, aby mohli územie využívať aj osoby **s pohybovým, zrakovým, sluchovým a mentálnym postihnutím, seniori, tehotné ženy, osoby s deťmi**.

Druhou navrhovanou vyhláškou je vyhláška, v ktorej majú byť upravené podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o osobitných technických požiadavkách **na bezbariérové užívanie stavieb** z hľadiska ich stavebno-technického usporiadania a vybavenia.

Vyhlášky budú koncipované všeobecne, ale tak, aby sa vzťahovali na všetky druhy stavieb, ako aj na zmeny týchto stavieb, **čiže na všetko, čo sa bude novo povoľovať alebo uskutočňovať**. Tieto vyhlášky **ale nebudú riešiť problematiku bezbariérovosti pre už v súčasnosti riadne skolaudované existujúce stavby**.

8. Opatrenia a odporúčania

Vláda SR sa vo svojom programovom vyhlásení na roky 2012 –2016 zaviazala vytvárať optimálne podmienky pre implementáciu Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím vo všetkých oblastiach života osôb so zdravotným postihnutím, vrátane inštitucionálneho zabezpečenia procesu jeho implementácie a monitoringu.

Dňa 15. januára 2014 schválila nový programový dokument „**Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 až 2020**“. V návrhu opatrení tohto dokumentu je aj **zabezpečenie bezbariérovosti budov štátnej správy, samosprávy a verejnoprávnych inštitúcií**.

Ako spôsob plnenia je v tomto dokumente navrhnuté **v budovách všetkých inštitúcií verejnej správy (štátnej správy a samosprávy) zabezpečiť identifikáciu bariér**, ako aj vypracovanie časového plánu na 5 – ročné obdobie na **postupné odstraňovanie identifikovaných bariér**.

Ďalej tento dokument navrhuje **zabezpečiť možnosti finančného krytia odstraňovaných identifikovaných bariér** v súlade s vypracovanými časovými plánmi a po uplynutí 5-ročnej lehoty na realizáciu plánu **zabezpečiť pravidelné monitorovanie dodržiavania bezbariérovosti vnútorným auditom inštitúcie, príp. iným povereným orgánom**.

K prijímaniu opatrení na zabezpečenie prístupnosti zmluvné strany (teda aj SR) **priamo zaväzuje dohovor**. Dohovor tiež zaväzuje zmluvné štáty **prijat' opatrenia** na vypracovanie, vyhlásenie a **kontrolu dodržiavania minimálnych noriem a pravidiel na zabezpečenie prístupnosti** zariadení a služieb dostupných alebo poskytovaných verejnosti a na zabezpečenie toho, aby subjekty, ktoré poskytujú zariadenia a služby dostupné alebo poskytované verejnosti, zohľadňovali všetky aspekty **prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím**. Opatrenia by mali byť zamerané predovšetkým na **prístupnosť stavieb, dopravy a prístup k informáciám**.

Po vykonaní osobných prieskumov som naše zistenia oznámila úradom práce, ktoré zamestnanci Kancelárie navštívili. Niektoré úrady práce mi v písomných stanoviskách oznámili prijatie nasledovných **opatrení**:

- vybudovanie alebo rekonštrukcia vstupov do budovy (6 úradov),
- vybudovanie výt'ahu (3 úrady),
- montáž schodiskovej plošiny (1 úrad),
- označenie bezbariérových sociálnych zariadení (7 úradov),
- vybavenie sociálnych zariadení sklopnými opierkami, držadlami a ďalšími prvkami podľa vyhlášky (6 úradov),
- rekonštrukcia sociálnych zariadení (2 úrady),
- montáž vodiacich línií v halových priestoroch (11 úradov),
- montáž optického systému pre nepočujúcich (4 úrady),
- vybudovanie recepcie na prízemí (4 úrady),
- vyhradenie parkovacích miest pre vozidlá telesne postihnutých osôb (8 úradov),
- inštalácia a sfunkčnenie akustického majáku (4 úrady),
- nové orientačné tabule, informačné letáky a dostatočne viditeľný oznam na dverách (1 úrad).

Uvedené opatrenia však nie sú dostatočné. Aj keď úrady práce často argumentujú tým, že návštevnosť osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie je ojedinelá, je potrebné, aby **všetky úrady práce** v súčinnosti s Ústredím odstránili zistené nedostatky a pre osoby so zdravotným postihnutím zabezpečili bezbariérový prístup.

Na základe zistení z prieskumu bezbariérového prístupu na úradoch práce **generálnemu riaditeľovi Ústredia navrhujem, aby** na všetkých úradoch práce, ktoré sú v správe Ústredia, a ktoré nemajú dostatočne zabezpečený bezbariérový prístup, **zabezpečil:**

1. **vybudovanie bezbariérových vstupov** do úradov práce,
2. **kontrastné označenia** začiatku a konca rámp a schodísk,
3. montáž chýbajúcich **držadiel** na rampách a schodiskách,
4. inštaláciu a funkčnosť diaľkovo ovládaných akustických **majákov** na vstupy do budov,
5. vybudovanie **výt'ahov** a vybavenie výt'ahových kabín **požadovanými prvkami**, resp. **zriadenie klientskych centier na prízemí**, ktoré zabezpečia vybavovanie **všetkých klientov na prízemí**,
6. **rekonštrukciu a vybavenie** bezbariérových **sociálnych zariadení** sklopnými opierkami, držadlami, umývadlami, zrkadlami a hákmi na zavesenie šatstva, ako aj ďalšími prvkami podľa vyhlášky,
7. **vyhradenie parkovacích miest** pre vozidlá telesne postihnutých osôb tak, aby boli najbližšie k budove,
8. montáž **vodiacich línií** pre nevidiacich a **optických systémov** pre nepočujúcich,
9. dostatočne viditeľné a čitateľné **orientačné tabule a oznamy**, ako aj **označenia** bezbariérového prístupu,
10. **školenia** zamestnancov úradov práce tak, aby aspoň 1 pracovník každého úradu práce ovládal **posunkovú reč**.

V budovách, ktoré nie sú v správe Ústredia, generálnemu riaditeľovi odporúčam **prerokovať možnosti** zabezpečenia bezbariérového prístupu s ich vlastníkmi.

Záver

Výsledky prieskumu potvrdzujú, že **bariéry sa v budovách orgánov verejnej správy stále vyskytujú** a v niektorých prípadoch tieto objekty zostávajú pre osoby so zdravotným postihnutím nedostupné.

Prieskum poukázal na množstvo bariér, s ktorými sa ľudia so zdravotným postihnutím na úradoch práce stretávajú. Úrady práce dostatočne nespĺňajú požiadavky pre zabezpečenie bezbariérového prístupu stanovené vyhláškou pre telesne postihnuté osoby. Takmer polovica budov nemá výťahy a bezbariérové toalety vôbec. Veľké nedostatky sú aj vo vybavení výťahových a záchodových kabín. Často býva tiež nedostatok vyhradených parkovacích miest pri verejných inštitúciách.

Okrem zistení týkajúcich sa nedostatočného zabezpečenia bezbariérového prístupu pre telesne postihnuté osoby musím konštatovať, že orientačný systém pre slabozrakých a nevidiacich nemajú zabezpečený takmer všetky osobne preskúmané úrady práce (až na pár výnimiek). Taktiež zabezpečenie služieb pre nepočujúcich nie je dostatočné.

Niektoré úrady práce už prejavili snahu o postupné odstraňovanie bariér a v písomných stanoviskách mi oznámili opatrenia na zlepšenie úrovne zabezpečenia bezbariérového prístupu. Verím, že sa podarí odstrániť aj zvyšné bariéry, ktoré si nevyžadujú veľké finančné investície (ako napr. zvončeky a oznamy na úrovni ľudí na vozíku, čitateľnejšie oznamy a orientačné tabule pre slabozrakých, označenie bezbariérového prístupu požadovaným spôsobom), a postupne aj tie finančne náročnejšie.

Úrady práce sú povinné rešpektovať dohovor a vytvárať občanom so zdravotným postihnutím primerané podmienky s ohľadom na ich špecifické potreby. Preto sa aj v budúcnosti budem venovať ochrane základných práv a slobôd osôb so zdravotným postihnutím a dohliadnem na prijatie a realizáciu opatrení, ktoré zdravotne postihnutým občanom uľahčia a zabezpečia bezbariérový prístup v inštitúciách.